

MONUMENTAL TREES OF TURKEY 16: KOCA ARDUŇ

N. Aksoy

Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Orman Fakültesi, Eski Tekel Binası, Düzce, Bolu, Turkey.

Name of tree: Koca Ardunç

Species: *Taxus baccata* L.

Vernacular name of species:
Porsukağacı, ardunç (yew tree).

Height: 10 m

Circumference (chest level): 9.5 m

Diameter: 3 m

Age: ? (presumably at least 1500 years)

Location: Prov. Rize, distr. Çamlıhemşin, Meydan Köyü, Kito Ormanı.

Altitude: 1500 m

The yew tree (*Taxus baccata*) in Turkey is found in the Black Sea (Euxine) province of the Euro-Siberian phytogeographic region, particularly in humid, shady areas. This Euro-Siberian species is also found in the Mediterranean and Aegean regions, in deep valleys and secluded, humid areas with plants forming small communities. It is also found in small clusters in the province of Hatay in the Amanos mountains, in the province of Çanakkale in the Kaz Mountains, and in the province of Denizli on Akdağ Mountain. In the Black Sea region, it is found in the forests of Rize, Kürtün (Gümüşhane), Ayancık

(Sinop), Yenice (Zonguldak), Düzce, Bolu and Demirköy. An evergreen, the yew can grow as high as 20 to 25 m and as wide as 1 to 2 m. Its bark has deep fissures. The flowers are unisexual and occur on different trees. After pollination, the female flowers form arils. All

Figure 1– Monumental yew tree, koca ardunç, (photo. N. Aksoy).

Şekil 1– Anıtsal porsuk ağacı, koca ardunç (foto. N. Aksoy).

parts of the tree except the aril are poisonous, containing taxine alkaloid. After a certain age, the interior red wood begins to rot.

While doing research on box trees in Çamlıhemşin, Muammer Gülbahar, in whose home I was a guest, mentioned a large arduñç* tree 2 m in diameter. This interested me considerably, and I decided to go see it. I was of the opinion that species of ardiç (*Juniperus* sp.) capable of growing to such a width could not be found in this region. It was possible to encounter ardiç in high mountains in this area, but these were all low shrubs. Hearing mention of such a large ardiç piqued my curiosity. In the Kito forests, we made our way by cutting through the thick undergrowth with a hatchet. After walking in the forest for approximately one hour, I came across a great tree of gigantic proportions (figure 1). Upon reaching it, I saw that it was not a species of ardiç, as I had expected, but rather a yew (*Taxus baccata*). The local people call yew trees arduñç. This monumental tree was a male. It had a circumference of 9.5 m and a diameter of 3 m. These findings make it larger than any tree that I ever know. There are said to be yews in this forest as much as 3,000 or 4,000 years old, but it was not possible to determine the actual age of this tree as the core wood had rotted away, leaving it hollow. In the past, people use the inside of the tree for shelter (figure 2). Even though the upper part was broken off, the tree had a height of 10 m. Other plants found there at the same elevation included *Picea orientalis*, *Tilia rubra*, *Castanea sativa*, *Ulmus glabra*, *Carpinus betulus*, *Acer cappadocicum*, *Buxus sempervirens*, *Sorbus aucuparia*, *Rhododendron ponticum* subsp. *ponticum*, *Laurocerasus officinalis*, *Sambucus nigra*, *Osmanthus decorus*, *Rubus caucasicus* and *Ilex colchica*.

This great yew tree is one of the widest trees in the region, and measures should be taken to preserve it as a natural monument. It is the local people's wish that monumental trees be preserved in such a manner and made use of for ecotourism. Leaving with these wishes, I couldn't help thinking what natural

wonders were held within Çamlıhemşin.

*Arduñç is a dialectical variant of ardiç, which is the standart Turkish term for *Juniperus*. The local people, however, use this term to refer to *Taxus baccata*.

TÜRKİYE'NİN ULU AĞAÇLARI 16:

Koca Arduñç

Ağacın adı: Koca Arduñç

Tür: *Taxus baccata* L. (Porsuk Ağacı)

Türün yerel adı: Arduñç

Boy: 10 m.

Çevre: 9,5 m.

Çap: 3 m. (şekil 1)

Yaş: ? (en az 1500)

Yeri: Rize, Çamlıhemşin, Meydan Köyü, Kito Ormanı

Rakım: 1500 m.

Porsukağacı (*Taxus baccata*) Türkiye'de Avrupa-Sibirya fitocoğrafik alanının Karadeniz (Öksin) provensinde özellikle nemli bölgelerde, gölgeli alanlarda yayılır. Bunun yanında Akdeniz ve Ege Bölgesi'nde, derin vadilerdeki, kuytu nemli alanlarda Avrupa-Sibirya elemanı bitkilerle mikro alanlarda bulunmaktadır. Hatay Amanos'larda, Çanakkale Kaz Dağları'nda, Denizli Akdağ'da küçük guruplar halinde bulunmaktadır. Karadeniz Bölgesi'nde Rize, Kürtün (Gümüşhane), Ayancık (Sinop), Yenice (Zonguldak), Düzce, Bolu, Demirköy ormanlarında bulunur. Porsuk, 20-25 m. ye kadar boylanabilen ve 1-2 m. arasında çap yapan, gövde kabuğu derin çatlaklı, herdemyeşil bir ağaçtır. Çiçekleri bir cinsli, iki evcikli olduğundan ayrı ağaçlarda bulunur. Dişi çiçekleri döllandikten sonra yalancı kozalak (arillus) oluştururlar. Bu arillus haricindeki organları zehirlidir ve taksin alkoloide içerir. Belli bir yaştan sonra kırmızı renkli iç odunu çürür.

Çamlıhemşin'de şimşirlerle ilgili araştırma yaparken evine misafir olduğum Muammer Gülbahar, 2 m çapında büyük bir arduñç ağacından söz ediyordu. Bu benim olduğka dikkatimi çekti ve görmeye karar verdim.

Figure 2- Monumental yew tree, koca arduç, shelter in the stem, (photo. N. Aksoy).

Şekil 2- Anıtsal porsuk ağacı, koca arduç, gövdedeki sığınak, (foto. N. Aksoy).

Çünkü bu çapta gelişebilecek bir ardıç türünün (*Juniperus* sp.) bu bölgede bulunamayacağını düşünüyordum. Burada yüksek dağlarda ardıçlara rastlanıyordu, ancak bunların hepsi bodur çalılardı. Bu nedenle büyük bir ardıçtan bahs edilmesi merakımı oldukça arttırdı. Yoğun alt floraya sahip Kito ormanlarında yolumuzu ancak baltayla açarak ilerleyebiliyorduk. Ormanda yaklaşık bir saat yürüdüktan sonra karşımda devasa boyuttaki ulu ağaca ulaştım (şekil 1). Yanına vardığımda ağacın, beklediğim gibi bir ardıç türü (*Juniperus* sp.) olmayıp, bir porsukağacı (*Taxus baccata*) olduğunu gördüm. Yöre insanı porsukağacına arduç diyordu. Bu uluağaç, hem de erkek bir porsukağacıydı. Çevresi 9,5 m, çapı ise 3 m gelmekteydi. Bu verilerle benim bildiğim en geniş çaplı bireydi. Bu ormanlarda 3000-4000 yıl kadar yaşayan porsuklardan bahsediliyordu ama bununla ilgili yaş tayini yapılamazdı. Çünkü öz odunu çürüdüğünden içerisi boştu. Bu ağacın içini zamanında insanlar sığınak olarak kullanmışlar (şekil 2). Üst tarafı ise kırılmasına rağmen 10 m boya sahipti. Bulunmuş olduğu yükseltide ladin (*Picea orientalis*), ihlamur (*Tilia rubra*), kestane (*Castanea sativa*), karaağaç (*Ulmus glabra*),

gürgen (*Carpinus betulus*), akçaağaç (*Acer cappadocicum*), şimşir (*Buxus sempervirens*), üvez (*Sorbus aucuparia*), kumar (*Rhododendron ponticum* subsp. *ponticum*), karayemiş (*Laurocerasus officinalis*), mürverağacı (*Sambucus nigra*), polocik (*Osmanthus decorus*), böğürtlen (*Rubus caucasicus*), ışılğan (*Ilex colchica*) gibi bitkilerle birlikteydi.

Bu ulu porsukağacı yörenin bilinen en

geniş çaplı ağaçlarından biridir ve bir doęa anıtı olarak koruma altına alınması gerekmektedir.Yöre insanının isteği de bu şekilde anıtsal ağaçların korumaya alınarak ekoturizm içersinde değerlendirilmesidir. Bu dileklerle oradan ayrılırken amlıhemşin'in doğasının daha ne kadar gizi barındırdığını dūřünmeden edemedim.